

1. Данько М. С. Стратегічні інноваційні пріоритети розвитку житлово-комунального господарства /М. С. Данько/ Соціогуманітарний аспект інноваційно-технологічного розвитку економіки України; за ред. Л. І. Федулової. – К.: Ін-т економіки та прогнозування, 2007. – С.260–295.
2. Ковалишин І. Стан і тенденції розвитку національного ринку іпотечного кредитування /І. Ковалишин // Вісник НБУ. – 2009. – Квітень. – С. 62–66.
3. Левін П. Б. Економічний механізм соціальної інфраструктури: стан і перспективи розвитку / П. Б. Левін ; відп. ред. В. М. Новіков. – К. : І-т демографії та соціальних досліджень, 2008. – С. 313.

Зоряна ЛОБОДІНА

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Соціальна сфера відіграє важливу роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку будь-якої країни, а тому розв'язання проблем її фінансування, як необхідної умови функціонування, є важливим завданням сьогодення.

Основним джерелом фінансування соціальної сфери в Україні є бюджетні кошти. Бюджетним кодексом України, зокрема статтями 87–91, регламентовано розподіл та склад видатків на фінансування соціальної сфери між бюджетами різних рівнів. Так, з Державного та місцевих бюджетів України на фінансування соціальної сфери у 2011 р. було спрямовано 11,1% від ВВП та 35% від видатків Державного та місцевих бюджетів України, що на 1,13% та 1,3% менше, ніж у 2009 р. (табл. 1). Хоча упродовж 2009–2011 рр. спостерігалася позитивна тенденція до зростання абсолютного обсягу видатків бюджетів усіх рівнів на соціальну сферу на 34,4 млрд. грн. або 30,8%. Зокрема, у 2011 р. видатки Державного бюджету України зросли на 6,6 млрд. грн. або 19,06%, видатки місцевих бюджетів – на 27,8 млрд. грн. або 35,97% порівняно із 2009 р.

Таблиця 1

Динаміка, склад видатків Державного та місцевих бюджетів України на соціальну сферу та їх частка у ВВП у 2009–2011 рр.⁵

Показники	Роки			Абсолютний приріст, млрд. грн.	Темп приросту, %
	2009	2010	2011		
ВВП, млрд.грн.	913,3	1082,6	1316,6	403,3	44,16
Видатки Державного та місцевих бюджетів України на соціальну сферу, млрд.грн.	111,7	136	146,1	34,4	30,80
Частка у ВВП, %	12,23	12,56	11,10	-1,13	–
Частка у видатках Зведеного бюджету України, %	36,3	36	35	-1,3	–
у т.ч.					
– видатки на освіту	66,8	79,8	86,3	19,5	29,19
– видатки на охорону здоров'я	36,6	44,7	49	12,4	33,88
– видатки на галузі, які забезпечують духовний і фізичний розвиток населення	8,3	11,5	10,8	2,5	30,12

⁵ Побудовано автором на основі даних Державної казначейської служби України [1].

Зростання обсягу фінансування галузей соціальної сфери відбулось в основному за рахунок підвищення обсягу видатків на заробітну плату працівників бюджетних установ внаслідок інфляційних процесів, на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, ціни на які зростали. Тобто підвищення обсягу фінансування не сприяло покращенню якості освітніх, медичних, культурних послуг, які надаються населенню.

У складі видатків Державного та місцевих бюджетів України на соціальну сферу найбільшу частку займали видатки на освіту – 58,68–59,8%, дещо меншу на охорону здоров'я – 32,77–33,54%, найменшу – на галузі, які забезпечують духовний і фізичний розвиток людей (фізична культура і спорт, культура і мистецтво, засоби масової інформації) – 7,39–8,46%.

Незважаючи на соціально-економічні трансформації, що відбуваються в Україні, метою яких є забезпечення гідних умов життя та добробуту громадян, на фоні позитивної тенденції зростання обсягів бюджетного фінансування соціальної сфери спостерігається невідповідність між обсягами бюджетних видатків і:

- потребою у коштах галузей соціальної сфери;
- задекларованим у Законах України «Про освіту», «Основи законодавства України про охорону здоров'я» обсягом фінансування освіти, охорони здоров'я на рівні, не меншому, ніж 10% від ВВП.

Зазначену тезу підтверджують результати порівняння частки видатків бюджетів усіх рівнів в Україні на окремі галузі соціальної сфери у ВВП та ВВП: у 2011 р. на освіту було спрямовано 6,55% ВВП та 6,65% ВВП, охорону здоров'я – 3,72% та 3,77%, фізичну культуру і спорт, культуру і мистецтво, засоби масової інформації – 0,82% та 0,83% відповідно. Дані показники залишаються в Україні нижчими порівняно з країнами-членами Європейського Союзу. Крім цього, зменшується доступність суспільних послуг для малозабезпечених верств населення.

Зважаючи на вищевикладене, необхідність реформування управлінських та економічних засад галузей соціальної сфери не викликає сумнівів. Пріоритетне значення при цьому набуває пошук додаткових до коштів державного та місцевих бюджетів джерел фінансових ресурсів та формування багатоканальної системи фінансування охорони здоров'я, освіти та інших галузей соціальної сфери; підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, які спрямовуються на потреби соціальної сфери (наприклад, у галузі охорони здоров'я доцільно відмовитись від фінансування галузі залежно від чисельності ліжок у лікарняних закладах на користь врахування фактичного обсягу медичних послуг, які надаються пацієнтам).

Література

1. *Річні звіти про виконання Державного та місцевих бюджетів України за 2009–2011 рр. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до докум.: <http://www.treasury.gov.ua>*

Андрій ЛУЧКА

Тернопільський національний економічний університет

У ПОШУКАХ АЛЬТЕРНАТИВИ СУЦІЛЬНОМУ БЮДЖЕТНОМУ КОНТРОЛЮ: ДОСВІД ФРАНЦІЇ

Ухвалення у Франції в 2001 р. нового Органічного закону про фінанси дало поштовх до реформування бюджетного контролю. Воно відбувалося згідно з гаслом: «Краще ефективніше контролювати частину видатків, ніж неефективно всі видатки!» [1, с. 16]. Відтак у процесі обслуговування бюджетних установ органи Казначейства Франції почали застосовувати заснований на принципі довір'я партнерський контроль. Він вдало доповнює систему ієрархічного контролю видатків, яка передбачає моделювання повноти й інтенсивності контролю залежно від гостроти ризиків, призначення і складності здійснення видатків, законослухняності та відповідальності окремих розпорядників бюджетних коштів. Урахування зазначених чинників дає змогу вибрати найбільш адекватні форми ієрархічного контролю окремих його об'єктів: за